

СИНТАКСИЧНІ АНОРМАТИВИ В КУРСІ «ЛІТЕРАТУРНОГО РЕДАГУВАННЯ»

Марина Івасюта

*кандидат філологічних наук, асистент кафедри історії та
культури української мови Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича*
m.ivasiuta@chnu.edu.ua

Однією із важливих компетентностей сучасного філолога та журналіста є вміння редагувати мовні анормативи, зокрема на рівні словосполучення, речення і тексту, відповідно до чинних норм сучасної української мови. Під час вивчення курсу «Літературне редагування» у роботі з основними мовними девіаціями особлива увага належить синтаксичній будові тексту, оскільки це забезпечує ясність, доступність і простоту викладу, а отже – і належне сприйняття реципієнтом: «...“зрозумілість” чи “незрозумілість” мови залежить головне <...> від способу викладати свої думки, від синтаксичної будови речення, від мовних зворотів, шаблонів, скорочень і стилістичного добору» (М. Гладкий) [цит. за 1, с. 287]. Погодимось із П. Кулясом, що випускник університету, особливо філолог і журналіст, має «вийти з цілісним сприйняттям мови, яка існує тільки в синтаксичній (і фразеологічній) системі» [1, с. 310].

Редакторський алгоритм роботи з анормативами передбачає: виявлення помилконебезпечного місця – аналіз (визначення типу помилки й усвідомлення причини) – редагування – перевірку зв'язків відредагованого фрагмента з усім текстом [1, с. 18–19]. Відповідно до цього, одне із перших завдань – розвиток умінь розпізнавати помилконебезпечні синтаксичні місця – «найтипівіші синтаксично зумовлені позиції, де найчастіше постає потреба у виборі варіантної (правильної / неправильної) мовної одиниці, її синтаксичного оформлення» [2, с. 52]. Актуалізація знань із раніше опанованих курсів («Українська мова за професійним спрямуванням», «Сучасна українська мова», «Стилістика») забезпечує узагальнення інформації про найпоши-

реніші помилки на синтаксичному рівні (граматичну неузгодженість, неправильне керування, помилкове поєднання однорідних членів, ненормативні прийменникові конструкції, дієприкметникові та дієприслівникові звороти, синтаксичні перевантаження тощо). Українською актуальним є акцентування уваги студентів на особливостях українського синтаксису, що уможливить очищення від «лібералізованого й почасти узаконеного словесно-синтаксичного бруду» [3, с. 172], адже «Дух Мови чекає на своє природне втілення. Він-бо, як і Правда, незнищений» [3, с. 172].

Для розвитку практичних навичок оцінювати текст варто залучати завдання із фіксації й аналізу синтаксичних аномативів у текстах сучасних ЗМІ – пошук контекстів і добір варіантів усунення помилки. Сучасні технічні засоби навчання уможливають роботу з текстами різних електронних видань під час заняття, що поживляє навчальний процес і занурює в процес реального редагування в онлайн-режимі.

Етап аналізу й редагування передбачає добре розуміння взаємозв'язку синтаксичних норм і законів логіки, оволодіння якнайширшим запасом варіантів заміни та уміння вибрати правильний і найточніший із них. Актуальними й результативними будуть такі види роботи: редагування окремих фрагментів або цілого чужого тексту, саморедагування і взаєморедагування.

Систематизація знань про помилконебезпечні синтаксичні місця і формування навичок виправляти синтаксичні аномативи в курсі «Літературного редагування» підвищує мовленнєву культуру студентів, посилює прагнення до «елегантного синтаксису» [1, с. 286], уможливорює дотримання простоти, зрозумілості й легкості сприйняття як найважливіших вимог до тексту.

Список використаної літератури

1. Куляс П. П. Типологія помилок: підручник-монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 464 с.

2. Шульська Н. М., Зінчук Р. С. Помилконебезпечні синтаксичні місця на сторінках друкованих ЗМІ. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Том 30 (69). № 1. Ч. 1. 2019. С. 48–53.

3. Фаріон І. Мовна норма: пошук істини (навчальне видання): посібник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2017. 256 с.